Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

16 päivänä helmikuuta 2012 *

Direktiivi 90/314/ETY — Matkapaketit, pakettilomat ja pakettikiertomatkat — 7 artikla — Suoja matkapaketin järjestäjän maksukyvyttömyyden varalta — Soveltamisala — Kuluttajan suorittamien maksujen petollisesta käytöstä johtuva matkanjärjestäjän maksukyvyttömyys

Asiassa C-134/11,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Landgericht Hamburg (Saksa) on esittänyt 2.3.2011 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 18.3.2011, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Jürgen Blödel-Pawlik

vastaan

HanseMerkur Reiseversicherung AG,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Safjan sekä tuomarit A. Borg Barthet (esittelevä tuomari) ja J.-J. Kasel,

julkisasiamies: P. Mengozzi,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Jürgen Blödel-Pawlik, edustajanaan Rechtsanwalt M. Sauren,

— HanseMerkur Reiseversicherung AG, edustajanaan Rechtsanwalt G. Heinemann,

— Saksan hallitus, asiamiehinään T. Henze ja J. Kemper,

— Belgian hallitus, asiamiehinään T. Materne ja J.-C. Halleux,

— Tšekin hallitus, asiamiehinään M. Smolek ja J. Vláčil,

— Viron hallitus, asiamiehenään M. Linntam,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

— Kreikan hallitus, asiamiehinään K. Paraskevopoulou ja I. Bakopoulos,

— Espanjan hallitus, asiamiehenään S. Centeno Huerta,

— Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan avvocato dello Stato L. Ventrella,

— Unkarin hallitus, asiamiehinään M. Z. Fehér Miklós, K. Szíjjártó ja Z. Tóth,

— Itävallan hallitus, asiamiehenään A. Posch,

— Puolan hallitus, asiamiehenään M. Szpunar,

— Euroopan komissio, asiamiehinään M. Owsiany-Hornung ja S. Grünheid,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee matkapaketeista, pakettilomista ja pakettikiertomatkoista 13.6.1990 annetun neuvoston direktiivin 90/314/ETY (EYVL L 158, s. 59) 7 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa ovat vastakkain Jürgen Blödel-Pawlik ja HanseMerkur Reiseversicherung AG (jäljempänä HanseMerkur Reiseversicherung) ja joka koskee sitä, että viimeksi mainittu on kieltäytynyt palauttamasta matkapaketin, jonka kuluttaja on maksanut mutta jota matkanjärjestäjä ei ole toteuttanut, hintaa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Direktiivin 90/314 johdanto-osan 7, 18, 21 ja 22 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”matkailun merkitys jäsenvaltioiden talouselämässä kasvaa jatkuvasti ja matkapaketit ovat tärkeä osa matkailua; antamalla yhteiset vähimmäissäännökset edistettäisiin matkapakettitoiminnan kasvua ja tuottavuutta jäsenmaissa ja annettaisiin tälle toiminnalle yhteisön tason ulottuvuus; – –

– –

sopimuksen osapuolena olevan matkanjärjestäjän ja välittäjän pitäisi olla vastuussa suhteessa kuluttajaan sopimuksen mukaisten velvoitteiden asianmukaisesta täyttämisestä; matkanjärjestäjän ja välittäjän pitäisi lisäksi olla vastuussa vahingosta, joka kuluttajalle aiheutuu siitä, ettei sopimusta täytetä tai että se täytetään virheellisesti, paitsi jos sopimuksen täyttämisessä olevat puutteet eivät johdu heidän tai muun palveluja suorittavan virheestä,

– –

sekä kuluttajien että matkapakettialan edun mukaista olisi velvoittaa matkanjärjestäjät ja välittäjät asettamaan riittävä vakuus maksukyvyttömyyden varalta, ja

jäsenvaltioiden tulisi voida antaa tai pitää voimassa säännöksiä tehokkaammasta matkapaketteihin sovellettavasta kuluttajansuojasta.”

4 Direktiivin 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tämän direktiivin tarkoituksena on lähentää toisiinsa jäsenvaltioiden lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä, joita sovelletaan yhteisön alueella myytäviin tai myytäväksi tarjottaviin matkapaketteihin, mukaan lukien pakettilomat ja pakettikiertomatkat.”

5 Direktiivin 4 artiklan 6 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos kuluttaja purkaa sopimuksen 5 kohdan mukaisesti tai jos järjestäjä kuluttajasta riippumattomasta syystä peruuttaa matkapaketin ennen sovittua lähtöpäivää, kuluttajalla on oikeus:

a) joko osallistua laadultaan vastaavalle tai paremmalle pakettimatkalle, jos matkanjärjestäjä tai välittäjä voi tarjota korvaavan matkapaketin. Jos tarjottu korvaava matkapaketti on laadultaan huonompi, matkanjärjestäjän on palautettava hinnanerotus kuluttajalle;

b) tai saada niin pian kuin mahdollista takaisin kaikki sopimuksen perusteella maksamansa rahamäärät.”

6 Direktiivin 90/314 5 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarpeelliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että sopimuksen osapuolena oleva matkanjärjestäjä tai välittäjä vastaa suhteessa kuluttajaan sopimuksen mukaisten velvoitteiden asianmukaisesta täyttämisestä siitä riippumatta, kuuluuko niiden täyttäminen järjestäjälle, välittäjälle tai muulle palvelun suorittajalle, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta matkanjärjestäjän tai välittäjän oikeutta vaatia korvausta muilta palvelujen suorittajilta.

2. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarpeelliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että matkanjärjestäjä tai välittäjä vastaa suhteessa kuluttajaan sopimuksen puutteellisesta tai virheellisestä täyttämisestä aiheutuvasta vahingosta, paitsi jos sopimuksen puutteellinen tai virheellinen täyttäminen ei johdu heidän tai muun palvelun suorittajan virheestä – –”

7 Direktiivin 7 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Sopimuksen osapuolena olevan matkanjärjestäjän tai välittäjän on asetettava maksukyvyttömyyden varalta riittävä vakuus suoritettujen maksujen palauttamisen ja kuluttajan paluukuljetuksen turvaamiseksi.”

8 Direktiivin 8 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltiot voivat antaa ja pitää voimassa säännöksiä, jotka antavat kuluttajalle tehokkaampaa suojaa tässä direktiivissä tarkoitettujen kysymysten osalta.”

Saksan säännöstö

9 Siviililain (Bürgerliches Gesetzbuch) 651 k §:n 1 momentin 1 kohdassa, jolla direktiivin 90/314 7 artikla on saatettu osaksi Saksan oikeutta, säädetään seuraavaa:

”Matkanjärjestäjän on varmistettava, että matkustajalle palautetaan

1. matkasta maksettu hinta siltä osin kuin matkapalveluja jää suorittamatta matkanjärjestäjän maksukyvyttömyyden tai matkanjärjestäjää koskevan insolvenssimenettelyn aloittamisen takia – –”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

10 Jürgen Blödel-Pawlik varasi 4.8.2009 aviopuolisolleen ja itselleen matkapaketin Rhein Reisen GmbH:lta (jäljempänä Rhein Reisen), joka oli matkanjärjestäjänä ottanut maksukyvyttömyytensä varalta vakuutuksen HanseMerkur Reiseversicherungissa 1.8.2009 alkaen.

11 Rhein Reisen esitti Blödel-Pawlikille kaksi vakuustodistusta, joiden mukaan hänelle palautettaisiin matkan hinta, jos matkapalveluja jäisi suorittamatta matkanjärjestäjän maksukyvyttömyyden takia.

12 Rhein Reisen ilmoitti Blödel-Pawlikille ennen matkan alkamista joutuvansa ilmoittamaan maksukyvyttömyydestään.

13 Asiakirja-aineistosta ilmenee, että Rhein Reisen, jolla on yksi ainoa liikkeenharjoittaja, ei todellisuudessa aikonutkaan toteuttaa kyseistä matkaa. Sekä tapahtumien kronologia että kyseisen matkanjärjestäjän tiliote nimittäin osoittavat tämän toimineen petollisesti.

14 Tässä yhteydessä Blödel-Pawlik vaati HanseMerkur Reiseversicherungilta matkasta maksamansa hinnan palautusta.

15 HanseMerkur Reiseversicherung ei kuitenkaan katso olevansa tällaiseen palautukseen velvollinen, koska tapaus, jossa matkan peruuntuminen johtuu yksinomaan matkanjärjestäjän petollisesta toiminnasta, ei kuulu direktiivin 90/314 7 artiklan soveltamisalaan.

16 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuinkin arvelee, ettei direktiivin 90/314 tarkoituksena ole suojata kuluttajia matkanjärjestäjien petoksilta.

17 Landgericht Hamburgin mukaan sen käsiteltävänä olevan asian ratkaisu riippuu direktiivin 90/314 tulkinnasta, joten se on päättänyt lykätä asian ratkaisua ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko [direktiivin 90/314] 7 artiklaa sovellettava myös silloin, kun matkanjärjestäjästä tulee maksukyvytön siksi, että tämä on kavaltanut kaikki matkustajilta perimänsä rahamäärät alusta alkaen petostarkoituksessa, ja kun matkaa ei ollut koskaan tarkoituskaan toteuttaa?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

18 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään pääasiallisesti sitä, onko direktiivin 90/314 7 artiklaa tulkittava siten, että sen soveltamisalaan kuuluu tilanne, jossa matkanjärjestäjän maksukyvyttömyys johtuu tämän petollisesta toiminnasta.

19 Tästä on muistutettava aluksi, että direktiivin 90/314 7 artiklan mukaan matkanjärjestäjällä on velvollisuus asettaa maksukyvyttömyyden varalta riittävä vakuus suoritettujen maksujen palauttamisen ja kuluttajan paluukuljetuksen turvaamiseksi ja että tällaisen vakuuden tarkoituksena on suojata kuluttajaa matkanjärjestäjän maksukyvyttömyydestä aiheutuvilta taloudellisilta riskeiltä (ks. yhdistetyt asiat C-178/94, C-179/94 ja C-188/94-C-190/94, Dillenkofer ym., tuomio 8.10.1996, Kok., s. I-4845, 34 ja 35 kohta).

20 Mainitun säännöksen keskeisenä tarkoituksena on siten varmistaa, että kuluttajan paluukuljetus ja hänen suorittamiensa maksujen palautus turvataan matkanjärjestäjän joutuessa maksukyvyttömäksi (ks. vastaavasti em. yhdistetyt asiat Dillenkofer ym., tuomion 35 ja 36 kohta).

21 On kuitenkin todettava, ettei direktiivin 90/314 7 artiklan sanamuodossa aseteta kyseiselle vakuudelle mitään erityistä edellytystä, joka koskisi matkanjärjestäjän maksukyvyttömyyden syitä.

22 Tässä yhteydessä on huomattava, että yhteisöjen tuomioistuin totesi asiassa C-140/97, Rechberger ym., 15.6.1999 antamansa tuomion (Kok., s. I-3499) 74 kohdassa, että kyseisen direktiivin 7 artikla merkitsee velvollisuutta saavuttaa tietty tulos eli antaa matkapaketin ostajille oikeus vakuuteen, joka kattaa suoritettujen maksujen palauttamisen ja heidän paluukuljetuksensa matkanjärjestäjän joutuessa konkurssiin, ja että vakuuden tarkoituksena on nimenomaan turvata kuluttajia konkurssin seurauksilta siitä riippumatta, mitkä ovat konkurssiin johtaneet syyt.

23 Yhteisöjen tuomioistuin päätteli tästä, että matkanjärjestäjän varomattoman toiminnan tai poikkeuksellisten tai ennalta arvaamattomien tapahtumien kaltaiset seikat eivät voi estää direktiivin 90/314 7 artiklassa tarkoitettua suoritettujen maksujen palauttamista ja kuluttajien paluukuljetusta (ks. em. asia Rechberger ym., tuomion 75 ja 76 kohta).

24 Tällaista direktiivin 90/314 7 artiklan tulkintaa tukee lisäksi direktiivin tarkoitus eli kuluttajansuojan korkean tason varmistaminen (ks. em. yhdistetyt asiat Dillenkofer ym., tuomion 39 kohta).

25 Esitettyyn kysymykseen on vastattava edellä esitetyn perusteella, että direktiivin 90/314 7 artiklaa on tulkittava siten, että sen soveltamisalaan kuuluu tilanne, jossa matkanjärjestäjän maksukyvyttömyys johtuu tämän petollisesta toiminnasta.

Oikeudenkäyntikulut

26 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (viides jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Matkapaketeista, pakettilomista ja pakettikiertomatkoista 13.6.1990 annetun neuvoston direktiivin 90/314/ETY 7 artiklaa on tulkittava siten, että sen soveltamisalaan kuuluu tilanne, jossa matkanjärjestäjän maksukyvyttömyys johtuu tämän petollisesta toiminnasta.

Allekirjoitukset